

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Araştırma Yeterlikleri

Serkan Gökarp¹

Necati Çobanoğlu²

Öz

Bu araştırma Mersin Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerine ilişkin görüşlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu araştırmada, sıralı açıklayıcı karma desen kullanılmıştır. Nicel aşamada, genel tarama modeli ve nitel aşamada, fenomenolojik desen kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Mersin Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde okuyan 409 DKAB öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel örneklemini 351 katılımcıdan oluşmuştur. Araştırmanın nitel örneklemini 40 katılımcıdan oluşmuştur. Araştırmada Araştırma Yeterlikleri Ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde t-testi, tek yönlü varyans analizi ve içerik analizi kullanılmıştır. Bu çalışmada katılımcıların araştırma yeterliklerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Araştırma deneyimi olma, araştırma teknikleri dersini alma durumu, yaş ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Katılımcıların çoğu, öğretmen adaylarından kaynaklanan nedenlerin öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin çok yüksek düzeyde olmamasının nedenleri olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların çoğu, öğretmen adayları harici paydaşlar tarafından yapılması gerekenlere ilişkin önerilerde bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Araştırma Yeterlikleri, Öğretmen Adayları, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, İlahiyat Fakültesi

Gökarp, Serkan - Çobanoğlu, Necati. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Araştırma Yeterlikleri". *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 9/4 (Aralık2025), 1702-1729. <https://doi.org/10.32711/tiad.1796965>

Geliş Tarihi	04.10.2025
Kabul Tarihi	16.12.2025
Yayın Tarihi	31.12.2025
*Bu CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir.	

1 Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı, Mersin, Türkiye, serkangokarp@mersin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9946-3280

2 Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Yetenekliler Eğitimi Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye, necati.cobanoglu@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8469-2352

Research Competencies of Religious Culture and Ethics Pre-Service Teachers

Serkan Gökalp¹

Necati Çobanoğlu²

Abstract

This study aims to identify the perceptions of Religious Culture and Ethics pre-service teachers at the Faculty of Divinity of Mersin University regarding their research competencies. A sequential explanatory mixed-methods design was employed. The population consisted of 409 participants. The quantitative and qualitative samples consisted of 351 and 40 participants, respectively. Research Competencies Scale and a semi-structured interview form were used. Independent samples t-tests, ANOVA and content analysis were employed. The findings indicated that the participants' research competencies were at a moderate level. There were significant differences in terms of research experience, taking a research methods course, age and grade level. The majority of participants stated factors originating from pre-service teachers were primary reasons why their research competencies were not at a very high level. Most participants suggested actions that should be taken by stakeholders other than pre-service teachers.

Keywords: Religious Education, Research Competencies, Pre-Service Teachers, Religious Culture and Ethics, Faculty of Divinity

Gökalp, Serkan - Çobanoğlu, Necati. "Research Competencies of Religious Culture and Ethics Pre-Service Teachers". *Türkiye Journal of Theological Studies* 9/4 (Aralık2025), 1702-1729. <https://doi.org/10.32711/tiad.1796965>

Date of Submission	04.10.2025
Date of Acceptance	16.12.2025
Date of Publication	31.12.2025
*This is an open access article under the CC BY-NC license.	

¹ Asst Prof. Dr., Mersin University, Faculty of Divinity, Department of Religion Education, Mersin, Türkiye, serkangokalp@mersin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9946-3280

² Assoc. Prof. Dr., Inonu University, Education Faculty, Department of Special Talented Education, Malatya, Türkiye, necati.cobanoglu@inonu.edu.tr, ORCID:0000-0002-8469-2352

Giriş

Büyük veri, yapay zekâ, blok zincir, bilgi toplumu, bilgi ekonomisi ve sürdürülebilirlik gibi olgular küreselleşen dünyada bütün örgütleri derinden etkilemektedir. Bu etki, eğitim kurumlarında da beklentilerin değişmesine yol açmıştır.¹ Bu beklentiler doğrultusunda, eğitimden sürdürülebilir katkılar elde etmek amacıyla öğrenmeyi öğrenen, kuramsal bilgiyi uygulayabilen, bilgi üreten, bilgi kirliliğine rağmen doğru bilgiye ulaşabilen, araştırma yapabilen bireyler yetiştirmek eğitim kurumlarının temel amaçlarından birisi haline gelmiştir.² Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için eğitim örgütlerinin sahip olduğu öğretmenlerin nitelikleri ve yeterlikleri her geçen gün daha da önem kazanmaktadır. Özellikle bilgiye ulaşmak, bilimsel çalışmaları takip edip onları eğitim örgütlerinin durumsal koşullarına uygulamak ve eğitimle ilgili sorunları bilimsel yöntemlerle çözmek için öğretmenlerin ve geleceğin öğretmeni olan öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin yüksek düzeyde olması beklenmektedir.³

Öğretmenlerin araştırma yeterliği, öğretmenlerin çalışmalarını sorgulayıcı bir tutuma göre organize edebilme, mevcut araştırma sonuçlarını kendi öğretim uygulamalarında kullanabilme ve bağımsız olarak uygulamalı araştırmaları planlayıp yürütebilme becerilerini içeren çok boyutlu bir yapıdır.⁴ Öğretim kalitesinin artırılmasında kritik bir öge olan araştırma yeterliği, kavramsal⁵, yöntemsel⁶, teknik⁷, veri analizi-yorumlama ve yaygınlaştırma⁸ becerileri olmak üzere beş temel alt boyuttan oluşmaktadır.

Araştırma yeterlikleri, çeşitli nedenlerden dolayı öğrenme ve öğretme sürecinde önemli bir yere sahiptir. İlk olarak, araştırma yeterlikleri, öğretimin en etkin şekilde yapılması ve daha iyi hâle getirilmesi için gereklidir. Araştırma yeterliğine sahip öğretmenler, öğrenci öğrenmesini geliştirmek ve karşılaştıkları sorunlara çözüm üretmek amacıyla, ihtiyaç duyduklarında eylem araştırması, ders araştırması ve mikro öğretim ders araştırması gibi uygulama temelli araştırmalar yürütebilirler.⁹ Öğretmenlerin yaptıkları bu eylem araştırmalarının öğrenme-öğretme sürecine katkıları olduğu alanyazında yapılan çalışmalar tarafından da ortaya koyulmuştur. Örneğin, Merle öğretmenlerin sınıf içinde karşılaştıkları sorunlara eylem araştırmaları yoluyla çözüm bulabildiklerini ortaya koymuştur.¹⁰ İkinci olarak, araştırma yeterlikleri öğretmenlerin mesleki gelişimi

¹ Neslin İhtiyaroğlu, "Yirmi Birinci Yüzyılda Eğitim Alanındaki Yönelimler", *Eğitime Giriş*, ed. Necati Cemaioğlu – Fatih Şahin (Ankara: Pegem Akademi, 2021), 429-469.

² İhtiyaroğlu, "Yirmi Birinci Yüzyılda Eğitim Alanındaki Yönelimler", 429-469.

³ Elif Velioglu, *Öğretmenlerin Bilimsel Araştırma Yapabilme Beceri Düzeyleri: Karma Yöntem Araştırması* (İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 1-23.

⁴ Daan Andriessen, "Praktisch Relevant én Methodisch Grondig? Dimensies van Onderzoek in het HBO [Practically Relevant and Methodically Thorough? Dimensions of Research in Higher Professional Education]", *Lezing gehouden aan de Hogeschool van Utrecht* (Utrecht: Hogeschool van Utrecht, 2014), 1-56.

⁵ Alvin O. Insorio, "Teachers' Research Characteristics, Competencies, Motivation, and Challenges: Basis for Research Manual", *International Journal of Research in Education and Science*, 10/4 (2024), 799-825.

⁶ Rafael Garay-Argandona vd., "Research Competencies in University Students in Virtual Learning Environments", *Cypriot Journal of Educational Science* 16/4 (2021), 1721-1736.

⁷ Lynn Jamieson - Mark Saunders, "Contextual Framework for Developing Research Competence: Piloting a Validated Classroom Model", *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning* 20/3 (2020), 1-19.

⁸ Rafael Garay-Argandona vd., "Research Competencies in University Students in Virtual Learning Environments", 1721.

⁹ Tibor Vigh, "Development of Research Skills through Research-Focused Microteaching Lesson Study in Preservice Teacher Education", *Teaching and Teacher Education* 145 (2024), 1-13.

¹⁰ Juanito A. Merle, "DepEd Quezon Classroom-Based Action Research (DepEd Quezon CARES): A Vehicle to

için de önem arz etmektedir. Araştırmalar, araştırma yeterliğine sahip olan öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının, araştırma okuryazarlığının ve öğretim becerilerinin geliştiğini¹¹ ortaya koymaktadır. Üçüncü olarak, araştırma yeterliğine sahip öğretmenler verdikleri projeler ve ödevlerle öğrencilerinin araştırma yeterliklerini öğrenmesini sağlayarak öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini kazanmalarına katkıda bulunur.¹²

Alanyazın incelendiğinde, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerine etki eden faktörlerin ve onların araştırma yeterliklerinin sonuçlarının olduğu görülmektedir. Nitekim, alanyazındaki çalışmalarda öğretmen ve öğretmen adaylarının yeterliklerinin sınıf düzeyi¹³, araştırma deneyimi¹⁴ ve bilimsel araştırma yöntemleri dersi alma durumu¹⁵ gibi değişkenlerden etkilendiği görülmektedir. Alanyazına öğretmen ve öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin sonuçları açısından bakıldığında ise öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin yüksek olmasının, bilimsel düşünme yetisine sahip, problem çözme ve uygulama becerisi yüksek bireylerin yetişmesi ile sonuçlandığı görülmektedir.¹⁶ Bununla birlikte, bu yeterliklerin istenen düzeyde olamamasının öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini elde edememesiyle, birçok şeyi bilen ancak bildiğini uygulayamayan bireylerin yetişmesiyle sonuçlandığı tespit edilmiştir.¹⁷

Öğretmenlerin araştırma yeterlikleri, Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere dünyadaki birçok ülkenin eğitim sistemlerini dönüştürmek için önem verdiği yeterliklerin başında gelmektedir.¹⁸ Örneğin, Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), öğretmenlerin araştırma yeterliklerine öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri içerisinde yer vermiştir.¹⁹ MEB, mesleki bilgi yeterlik alanında alan bilgisi kapsamında öğretmenlerin alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal ve metodolojik bilgiye sahip olma, alanı ile ilgili konu ve kavramları analiz etme, alanı ile ilgili temel bilgi ve veri kaynaklarını, temel araştırma yöntem ve tekniklerini sınıflandırma²⁰ gibi araştırma yeterliklerine sahip olması gerektiğini vurgulamıştır. Bunun yanı sıra, MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Müdürlüğü tarafından hazırlanan Öğretmen Strateji Belgesinde adaylık sürecinden itibaren

Intensified Instruction”, *Ascendens Asia Journal of Multidisciplinary Research* 3/2 (2019), 22-41.

¹¹ Vigh, “Development of Research Skills through Research-Focused Microteaching Lesson Study in Preservice Teacher Education”, 1-13.

¹² Tony Wagner, *The Global Achievement Gap: Why Even Our Best Schools Don't Teach the New Survival Skills Our Children Need—And What We Can Do About It* (New York: Basic Books, 2008), 8-14.

¹³ Gamze Konokman vd., “Preschool Teacher Candidates’ Research Qualifications and Their Anxiety Level Towards Research”. *Eurasian Journal of Educational Research* 60 (2015), 57-74.

¹⁴ Ahmet Zeki Saka, “Öğretmen Adaylarının Araştırmacı Öğretmen Yaklaşımı ile Yetiştirilmelerinde Alan Çalışması Yürütmelerinin Rolü”, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 17 (2009), 168-182.

¹⁵ Cemal Tosun, “Pre-Service Teachers’ Opinions about the Course on Scientific Research Methods and the Levels of Knowledge and Skills They Gained in This Course”, *Australian Journal of Teacher Education* 39/10 (2014), 223-244.

¹⁶ Velioglu, *Öğretmenlerin Bilimsel Araştırma Yapabilme Beceri Düzeyleri: Karma Yöntem Araştırması*, 1-8.

¹⁷ Mehmet Arif Özerbaş – Demet Somuncuoğlu Özerbaş, “Öğrenme-Öğretme Yaklaşımlarında Yeni Yönelimler”, *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, ed. Yusuf Budak (Ankara: Pegem Akademi, 2016), 357-385.

¹⁸ Dario Luis Banegas, “Towards Understanding EFL Teachers’ Conceptions of Research: Findings from Argentina”. *Profile: Issues in Teachers’ Professional Development* 20/1 (2018), 57-72.

¹⁹ (MEB), *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri* (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Müdürlüğü, 2017), 13.

²⁰ (MEB), *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*, 13.

öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişim faaliyetlerinin niteliğini arttırmak hedefi çerçevesinde eğitim çalışanlarının bilimsel çalışmalar üretmelerini teşvik etmek gerektiği ifade edilmiştir.²¹

Öğretmenlerin araştırma yeterliklerine sahip olması gerektiği öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin yanı sıra MEB tarafından her bir branş için oluşturulan özel alan yeterliklerinde de ifade edilmiştir. Örneğin, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri Mesleki Gelişimi Sağlama Yeterlik Alanında mesleki yeterlikleri belirleyebilme ve mesleki gelişimi sağlayabilme alt yeterlikleri bulunmaktadır. Bu alt yeterlik alanlarında yer alan “Alanı ile ilgili bilimsel ürünler ortaya koyar ve akademik düzeyde çalışmalar yapar.”, “Temel kaynaklardan elde edilen bilgiyi bulma, analiz etme, değerlendirme, yorumlama, düzenleme, transfer etme ve kullanma becerilerini geliştirmek için eleştirel ve yaratıcı düşüncüyü geliştirici yeni görüş ve tezler sunar.” gibi performans göstergeleri DKAB öğretmenlerinin araştırma yeterliklerine sahip olmasını gerekli kılmaktadır.²²

Öğretmen Strateji Belgesi’nde, hizmet öncesi dönemden başlayarak öğretmenlerin bilimsel çalışmalar üretmelerini teşvik konusunda MEB’in önemli bir paydaşı olarak gösterilen YÖK²³ DKAB öğretmen adaylarını ilgilendiren araştırma yeterlikleri konusunda bazı kararlar alıp uygulamıştır. Örneğin, YÖK’ün ilahiyat alanı için belirlediği Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesine göre ilahiyat fakültesi öğretmen adaylarından alanında edindiği ileri düzeydeki bilgi ve becerileri kullanarak verileri yorumlayabilme, sorunları tanımlayabilme, analiz edebilme, araştırmalara ve kanıtlara dayalı çözüm önerileri geliştirebilme davranışları sergilemeleri beklenmektedir.²⁴ Bu bağlamda ilahiyat fakültesindeki DKAB öğretmen adaylarının bilgiyi elde etme ve işleme noktasında araştırma yöntem ve tekniklerini bilmeleri ve uygulayabilmeleri gerekli görülmektedir. Bundan dolayı, araştırma teknikleri dersi bazı ilahiyat fakültelerinde zorunlu ders olarak bazılarının da ise seçmeli ders olarak müfredata konmuştur. Bu ders, ilahiyat fakültelerinde 12 farklı isimle verilmektedir.²⁵

Öğrencilerin 21. yüzyılın şartlarına göre yetiştirilmesi beklendiği bu dönemde öğretmen adaylarının araştırma yeterlikleri alanyazında güncelliğini korumaktadır. Nitekim Magnaye’nin araştırmasında hizmet öncesi öğretmenler kendilerini araştırma yeterlikleri açısından çok yeterli olmamakla birlikte “yeterli” olarak değerlendirmiştir.²⁶ Ayrıca, Konokman ve diğerlerinin çalışmasında okul öncesi öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin “oldukça yeterli” düzeyinde yer aldığı görülmektedir.²⁷

²¹ MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (MEBÖYGGM), *Öğretmen Strateji Belgesi 2017-2023* (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, 2017), 20.

²² MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (MEBÖYGGM), *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri* (Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, 2017), 236.

²³ MEBÖYGGM, *Öğretmen Strateji Belgesi 2017-2023*, 20.

²⁴ Yükseköğretim Kurulu (YÖK), “Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi- 6. Düzey (Lisans Eğitimi) Yeterlilikleri” (Erişim 17 Haziran 2025).

²⁵ Aslıhan Kuşcuoğlu, “İlahiyat Fakültelerindeki Araştırma Teknikleri Dersi: Bir Durum Çalışması”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 59/1 (2018), 297-316.

²⁶ Louiesito Jr. Magnaye, “Pedagogical and Research Competence of the Pre-service Teachers”, *American Journal of Multidisciplinary Research and Innovation* 1/3 (2022), 81-88.

²⁷ Konokman vd., “Preschool Teacher Candidates’ Research Qualifications and Their Anxiety Level Towards Research”, 57-74.

Literatürde aday öğretmenlerin araştırma yeterlikleriyle ilgili çok sayıda çalışma²⁸ bulunmaktadır; ancak DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerini inceleyen bir araştırma mevcut değildir. Medyada ve sosyal medyada din konusunda çok fazla bilgi kirliliğinin olduğu bu dönemde kendisine sunulan bilgiye hemen inanmayan, sorgulayan, İslam dinini araştırarak en doğru şekilde öğrenen ve bilimsel düşünce gücüne sahip bireylerin yetiştirilmesi için eğitim çağında olan öğrencilerin araştırma yeterliklerini kazanması gerekmektedir.²⁹ Birçok ülkede olduğu gibi, Türkiye’de de öğretmen adaylarından yeni eğitim paradigmalarına uyum sağlamaları beklenmektedir. Bu bağlamda DKAB öğretmen adaylarından da yeni eğitim paradigması çerçevesinde öğretmen olduklarında araştırmacı öğretmen olmaları beklenmektedir.³⁰ Alanyazında yapılan birçok çalışmada³¹, MEB Öğretmenlik Strateji Belgesinde, MEB Öğretmen Genel ve Özel Yeterliklerinde 21. yüzyılın özelliklerine uygun bireyler yetiştirilmesinde hizmet öncesi öğretmenliğe vurgu yapılmaktadır. Bundan dolayı, bu araştırma Mersin Üniversitesi İlahiyat Fakültesi DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin düzeyini belirlemeyi, bu yeterliklerin yaş, sınıf düzeyi, araştırma teknikleri dersi alma durumu ve araştırma deneyimi değişkenleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymayı, bu yeterliklerin çok yüksek düzeyde gerçekleşmemesinin nedenleri ile geliştirilmesine yönelik çözüm önerilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmanın, belirtilen konularda alanyazına ve hizmet öncesi öğretmen eğitimi konusunda karar alıcılara veri sunarak öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin daha yüksek düzeyde olmasına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

Araştırmanın Temel Problem Cümlesi

DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterlikleri ne düzeydedir?

Bu araştırmanın temel problem cümlesi doğrultusunda oluşturulan hipotezler aşağıda verilmiştir.

Hipotezler

H₁: DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterlikleri yüksektir.

H₂: DKAB Öğretmen adaylarının araştırma yeterlikleri araştırma deneyimlerine göre anlamlı farklılaşır.

H₃: DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterlikleri araştırma teknikleri dersi alma durumuna göre anlamlı farklılaşır.

H₄: DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterlikleri yaşa göre anlamlı farklılaşır.

H₅: DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterlikleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılaşır.

²⁸ Miha Matjašič - Janez Vogrinc, "Research Competence of Pre-Service Teachers: A Systematic Literature Review", *European Journal of Educational Research* 13/2 (2024), 877-894.

²⁹ Velioglu, Öğretmenlerin Bilimsel Araştırma Yapabilme Beceri Düzeyleri: Karma Yöntem Araştırması, 1-23.

³⁰ İhtiyaroğlu, "Yirmi Birinci Yüzyılda Eğitim Alanındaki Yönelimler", 429-469.

³¹ Jacquelyn M. Urbani vd., "Developing and Modeling 21st-Century Skills with Preservice Teachers", *Teacher Education Quarterly* 44/4 (2017), 27-50.

Araştırmanın nicel kısmından elde edilen bulgulara göre oluşturulan nitel araştırma soruları ise aşağıda verilmiştir.

Nitel Araştırma Soruları

1- DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin çok yüksek düzeyde olmamasının nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

2- DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin çok yüksek düzeyde olması için önerileri nelerdir?

1. Araştırmanın Yöntemi

1.1. Araştırma Deseni

Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 04.03.2025 tarihli 2 sayılı kararıyla gerekli etik izinler alınmıştır. Bu çalışmada, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada yer aldığı karma desen kullanılmıştır. Karma desen tasarımları içerisinde araştırmanın amaçlarına yönelik olarak sıralı açıklayıcı karma desen tercih edilmiştir.³² Bu çalışmanın nicel aşamasında, genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın nitel aşamasında, fenomenolojik desen kullanılmıştır.³³

1.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın nicel kısmının çalışma evrenini, 2024–2025 eğitim-öğretim yılında Mersin Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören 409 DKAB öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada basit seçkisiz örnekleme yöntemi uygulanmıştır.³⁴ Örneklem büyüklüğünü belirlemek amacıyla Richard Valliant ve diğerlerinin geliştirdiği çeşitli evren büyüklükleri için örneklem sayılarını gösteren tablo kullanılmıştır. Bu tabloya göre yaklaşık 500 kişilik bir evren için önerilen minimum örneklem büyüklüğü 217 kişidir.³⁵ Araştırmada 351 kişiden kullanılabilir veri elde edilmiş olup bu sayı Valliant ve diğerlerinin tablosunda belirtilen minimum örneklem büyüklüğünün oldukça üzerindedir. Bu örneklem büyüklüğü, evrenin %85,8'ine karşılık gelmekte olup örneklemin evreni temsil gücünü önemli ölçüde arttırmaktadır.³⁶ Araştırmadaki katılımcıların demografik bilgilerinin verildiği Tablo 1'e göre 351 katılımcının 147'si erkek, 204'ü kadındır. Katılımcıların, 86'sı 1. sınıf, 81'i 2. sınıf, 89'u 3. sınıf ve 95'i ise 4. sınıf öğrencisidir. Katılımcıların 71'i 18, 82'si 19, 97'si 20, 101'i ise 21 yaş ve üzerindedir. Ayrıca, katılımcıların 121'i daha önce araştırma teknikleri dersi almamışken, 230'u bu dersi almıştır.

³² John W. Creswell, *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş*, çev. Mustafa Sözbilir (Ankara: Pegem, 2021), 6.

³³ Şener Büyüköztürk vd., *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Pegem Akademi, 30. Baskı, 2021), 16-22.

³⁴ Yalçın Karagöz, *SPSS-AMOS-META Uygulamalı Nicel-Nitel-Karma Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği*, (Ankara: Nobel Yayınları, 4. Baskı, 2023), 263.

³⁵ Richard Valliant vd., *Practical Tools for Designing and Weighting Survey Samples* (New York: Springer, 2013), 25-26.

³⁶ Şener Büyüköztürk vd., *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Pegem Akademi, 2021)101.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bilgileri

Cinsiyet	f	%	Araştırma Teknikleri	f	%
Erkek	147	41,9	Dersi Alma Durumu		
Kadın	204	58,1	Dersi Alanlar	230	65,5
Sınıf			Dersi Almayanlar	121	34,5
1. Sınıf	86	24,4	Yaş		
2. Sınıf	81	23,1	18	71	20,2
3. Sınıf	89	25,4	19	82	23,4
4. Sınıf	95	27,1	20	97	27,6
Toplam	351	100	21 ve üzeri	101	28,8
			Toplam	351	100

Nitel kısımda araştırmanın çalışma grubunu 2024–2025 eğitim-öğretim yılında Mersin Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde okuyan 40 DKAB öğretmen adayı oluşturmaktadır. Creswell örneklem büyüklüğü konusunda şu ifadelerle yer vermektedir “Fenomenolojik araştırmalarda bir kişiden 325 kişiye kadar örneklem yer aldığı çalışmalar vardır”.³⁷ Ayrıca Creswell’in³⁸ görüşleri doğrultusunda bu çalışmanın örneklem büyüklüğü, alanyazında fenomenolojik desen kullanan çalışmaların örneklem büyüklükleri örnek alınarak belirlenmiştir. Örneğin, örneklem büyüklüğü örnek alınan Gökalp ve Çobanoğlu’nun “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Etik Liderlik Davranışlarının Sınıf Yönetimi Üzerindeki Etkisi” adlı çalışmalarında araştırmanın çalışma grubunu, 42 DKAB öğretmeninin oluşturduğu görülmektedir.³⁹ Bir diğer örnek alınan çalışma olan “Opinions of High School Principals on Their Cultural Intelligence” adlı makalede araştırmanın örneklemini 40 okul müdüründen oluşmaktadır.⁴⁰ Her iki çalışmada da tıpkı bu çalışmada olduğu gibi maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Bu bilgiler ışığında 40 katılımcıdan oluşan örneklem sayısının yeterli olduğu görülmektedir.

Çalışma grubunun oluşturulmasında iki temel kriter esas alınmıştır: Araştırma deneyimi ve araştırma teknikleri dersi alma durumu. Bu kriterlerin seçilme nedeni araştırmada kullanılan sıralı açıklayıcı karma desen çerçevesinde, nicel bulgularda DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterliğinin araştırma deneyimi ve araştırma dersi alma durumuna göre anlamlı farklılık göstermesinden ve araştırma deneyimi⁴¹ ve araştırma teknikleri dersi alma durumuna⁴² ilişkin bu bulgunun alanyazında yapılan diğer çalışmalar tarafından desteklenmesinden kaynaklanmaktadır. Yukarıda belirtilenlere ek olarak araştırmacılar, 40 kişiden elde edilen verileri göz önüne alarak elde edilen verilerin doygunluk seviyesine ulaştığına karar vermiştir.⁴³ Tablo 2’de

³⁷ John W. Creswell, *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Desenleri* (3. Baskıdan çeviri), çev. Selçuk Beşir Demir – Mesut Bütün (Ankara: Siyasal Kitabevi, 7. Baskı, 2023), 159.

³⁸ Creswell, *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş*, 82.

³⁹ Serkan Gökalp – Necati Çobanoğlu, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Etik Liderlik Davranışlarının Sınıf Yönetimi Üzerindeki Etkisi”, *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 45 (Haziran 2025), 413-447.

⁴⁰ Serkan Gökalp, “Opinions of High School Principals on Their Cultural Intelligence”, *International Journal of Educational Methodology* 7/4 (2021), 669-682.

⁴¹ Saka, “Öğretmen Adaylarının Araştırmacı Öğretmen Yaklaşımı ile Yetiştirilmelerinde Alan Çalışması Yürütmelerinin Rolü”, 168-182.

⁴² Tosun, “Pre-Service Teachers’ Opinions about the Course on Scientific Research Methods and the Levels of Knowledge and Skills They Gained in This Course”, 223-244.

⁴³ Ali Yıldırım- Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (İstanbul: Seçkin Yayınları, 2011), 187.

maksimum çeşitlilik örnekleme kriterlerine göre seçilen ve görüşme yapılan katılımcı profilleri ve sayıları verilmiştir.

Tablo 2: Örnekleme Seçilen ve Görüşme Yapılan Katılımcı Profilleri ve Frekans Dağılımları

Öğretmen Adayı Grupları	Araştırma Deneyimi	Araştırma Teknikleri Dersi	Sayı	Yüzde
1. Grup	Deneyimi Var	Dersi Almış	10	25
2. Grup	Deneyimi Var	Dersi Almamış	10	25
3. Grup	Deneyimi Yok	Dersi Almamış	10	25
4. Grup	Deneyimi Yok	Dersi Almış	10	25
Toplam			40	100

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel boyutu için Büyüköztürk tarafından geliştirilen Araştırma Yeterlikleri Ölçeği (AYÖ) kullanılmıştır.⁴⁴ Ölçek 5'li likert tipi ölçektir. Ölçek tek boyuttan ve 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin geliştirilme sürecinde faktör yük değerleri .66 ile .84 arasında bulunmuş, toplam açıklanan varyans %60 olarak raporlanmış ve Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .89 olarak belirlenmiştir. Ölçekte seçeneklere ait sınırlar aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.⁴⁵

Tablo 3: AYÖ Beşli Değerlendirme Tablosu

Seçenekler	Puan Aralığı	Ölçek Değerlendirme
1 Hiç	1.00-1.80	Yetersiz düzey
2 Az	1.81-2.60	Düşük düzey
3 Orta	2.61-3.40	Orta düzey
4 Oldukça	3.41-4.20	Yüksek düzey
5 Tam	4.21-5.00	Çok yüksek düzey

Araştırmanın nitel boyutu için araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Bu form, sıralı açıklayıcı karma desenin gerektirdiği biçimde nicel aşamada elde edilen bulgular, literatürde önerilen soru tipleri ve kavramsal çerçeveler doğrultusunda oluşturulmuştur. Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde açık uçlu sorular bulunmaktadır.

1.4. Veri Toplama Süreci

Tüm katılımcılar, araştırmanın amacı, gönüllülük esasları, gizlilik ilkeleri ve ses kaydı kullanımına ilişkin konularda bilgilendirilmiş ve bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Nicel aşamada kura (kapalı kutu) yöntemiyle her bireyin eşit seçilme olasılığına sahip olması sağlanmıştır. 351 öğretmen adayından veri elde edilmiştir. Nitel aşamada katılımcılar araştırma deneyimi ve araştırma teknikleri dersi alma durumlarına göre dört alt gruba ayrılmış ve her alt gruptan 10'ar kişiyle görüşme yapılmıştır. Görüşmeler bireysel olarak, sessiz bir ortamda gerçekleştirilmiş ve veri kaybını önlemek amacıyla

⁴⁴ Şener Büyüköztürk, "İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Araştırma Yeterlikleri", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 18 (1999), 257-269.

⁴⁵ Yunus Emre Avcı, *Öğretmenlerin Kültürel Sermaye Yeterliklerinin İncelenmesi* (Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015), 61.

ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Elde edilen ses kayıtları araştırmacı tarafından yazıya geçirilmiştir.

1.5. Verilerin Analizi

Nicel aşamada veriler normallik, eksik değer, aykırı değer, çoklu değer, basıklık ve çarpıklık açısından incelenmiştir. Verilerin analizinde SPSS ve AMOS kullanılmıştır. Önce veriler, normal dağılım testi ile analiz edilmiştir ve çarpıklık ve basıklık katsayılarının "+1" ve "-1" arasında olduğu tespit edilmiştir. Çarpıklık-basıklık katsayısı değerlerinin ± 2 arasında olması normallik varsayımının karşılandığını göstermektedir.⁴⁶ Ayrıca, normallik varsayımının sağlanıp sağlanmadığını belirlemek için z değerleri incelenmiştir. Çarpıklık z değerinin -2 ile +2 ve basıklık z değerinin ise -7 ile +7 arasında olması normal kabul edilmektedir. Ölçekte basıklık için z değeri 1.69 ve çarpıklık için z değeri 1.61 olarak tespit edilmiştir. Bu değerler verilerin normal dağıldığını gösterdiği için⁴⁷ verilerin analizinde t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Nitel aşamada verilerin analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Görüşme verileri öncelikle bilgisayar ortamına aktarılmış, katılımcılara isim kodları atanarak yanıtlar her sorunun altında sıralanmıştır. Daha sonra iki uzman, katılımcıların sorulara verdikleri cevapları bağımsız olarak incelemiş, kodlar belirlemiş ve benzer özelliklere sahip kodlar bir araya getirilerek temalar ve alt temalar oluşturulmuştur. Araştırmanın güvenilirliği, "Güvenirlilik = Görüş birliği / (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) x 100" formülü ile tespit edilmiştir.⁴⁸ Araştırmacılar arasındaki güvenirlilik oranı %84 olarak tespit edilmiştir.

İnandırıcılığı (geçerliği) sağlamak için verilerin sunumu sırasında, katılımcıların görüşlerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir. Alıntılarda katılımcılar AÖ-1, A-Ö2 şeklinde kodlanarak verilmiştir. Nitel araştırma bulguları, görüşme yapılan katılımcılarla paylaşılarak onların görüşleri alınmıştır ve bulguların doğruluğu teyit edilmiştir. Bulguların kendi içinde tutarlılığı ve daha önceden oluşturulan kavramsal çerçeve ve kuramlarla uyumluluk gösterip göstermediği konusunda bir uzman teyit incelemesini gerçekleştirmiştir.⁴⁹ Aktarılabilirliği (geçerliği) artırmak için çalışma grubunun özellikleri ayrıntılı biçimde tanımlanmış ve örneklemin farklı alt gruplardan oluşmasına ve çeşitlendirilmesine özen gösterilmiştir.⁵⁰

1.6. Geçerlik ve Güvenirlilik

Bu çalışmada, hazır ölçek kullanım ilkeleri doğrultusunda AYÖ'nün güvenirlilik ve yapı geçerliğini test etmek için gerekli analizler yapılmıştır. İlk olarak Cronbach Alfa katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır. Ardından doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmış ve modelin tek faktörlü yapısının doğrulandığı tespit edilmiştir. Ölçekteki maddelere ait faktör yüklerinin .86 ile .89 arasında olup tamamının orijinal ölçekteki gibi .60'ın üzerinde olduğu tespit edilmiştir. AYÖ'nün DFA uyum iyiliği indekslerine

⁴⁶ Barbara Tabachnick - Linda Fidell, *Using Multivariate Statistics* (New York: Pearson, 2014), 78-83.

⁴⁷ Kim, "Statistical Notes for Clinical Researchers: Assessing Normal Distribution (2) Using Skewness and Kurtosis", 52-54.

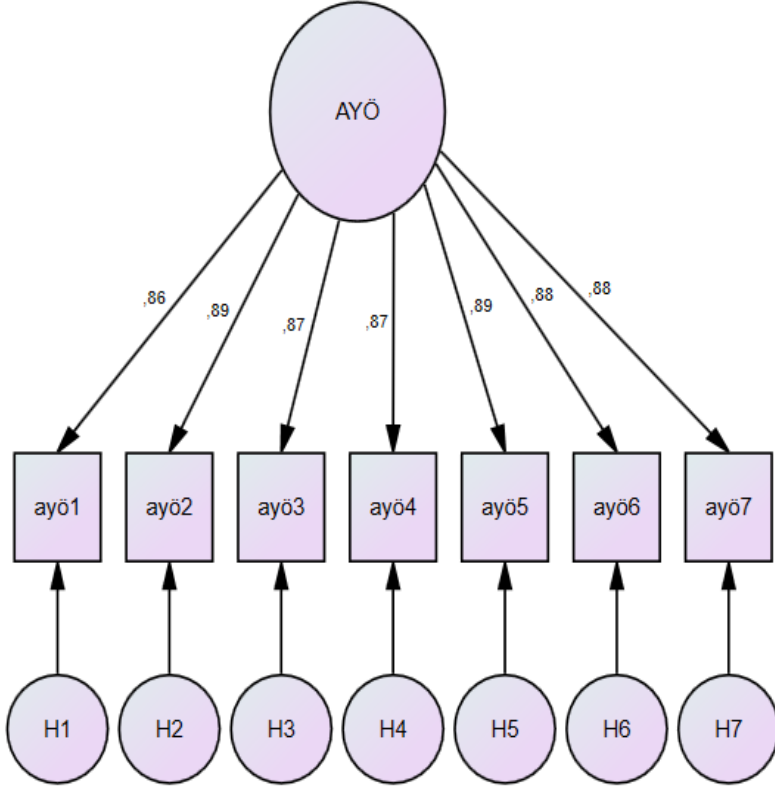
⁴⁸ Matthew Miles-Michael Huberman, *Qualitative Data Analysis* (London: Sage Publication, 1994), 92-117.

⁴⁹ Sena Ölçer-Bilge Gök, "Nitel Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlilik", *Nitel Araştırma Pratikleri: Eğitimciler İçin*, ed. Özlem Baş ve Bilge Gök (Ankara: Pegem Akademi, 2021), 462-471.

⁵⁰ Yıldırım- Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (İstanbul: Seçkin Yayınları, 2021), 267.

bakıldığında, χ^2/sd değerinin 2,403, GFI değerinin 0.94, CFI değerinin 0.97, AGFI değerinin 0.92, RMSEA değerinin 0.04, RMR değerinin ise 0.03 olduğu görülmektedir. Yapılan DFA sonucu elde edilen AYÖ'ne ait faktör yükleri Şekil-1'de verilmiştir. Analiz sonuçları, AYÖ'nün araştırma örnekleminde geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Şekil 1: AYÖ'nün Faktör Yükleri

Bu araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken, öncelikle geçerliğin sağlanması için soruların araştırmanın temel problemine uygun olmasına özen gösterilmiştir. Görüşme formundaki soruların dil bilgisi kurallarına uygun olmasını sağlamak amacıyla bir Türkçe öğretmeninin görüşüne başvurulmuş; bu süreç formun görünüş geçerliğini desteklemiştir.⁵¹ Bunun yanında, formun araştırma amacını ve kapsamını yeterince temsil edip etmediğini değerlendirmek için iki alan uzmanından görüş alınmış ve böylece kapsam geçerliği pekiştirilmiştir.⁵² Formun iç geçerliğini (inandırıcılığını) ve dış geçerliğini (aktarılabiliğini) artırmak amacıyla, görüşme sürecinde sonda sorularından yararlanılmıştır.⁵³ Formun güvenilirliğini artırmak için, örneklem grubunda yer almayan 7 öğretmen adayıyla pilot görüşmeler gerçekleştirilmiş; pilot uygulama sonucunda soruların anlaşılabilirliği ve tutarlılığı

⁵¹ Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 12. Baskı, 2021), 279-298.

⁵² Yıldırım- Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 279-298.

⁵³ Michael Quinn Patton, *Qualitative Research and Evaluation Methods* (California: Sage, 2002), 346.

değerlendirilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda forma son şekli verilmiştir. Bu süreç, formun iç tutarlılığına ve araştırmacı güvenilirliğine önemli katkı sağlamıştır.⁵⁴

2. Bulgular

2.1. DKAB Öğretmen Adaylarının Araştırma Yeterlik Düzeylerine İlişkin Bulgular

Tablo 4'te, ölçek maddelerine ilişkin aritmetik ortalama değerleri ile katılımcıların genel araştırma yeterlik düzeylerini gösteren genel ortalama sunulmaktadır.

Tablo 4: DKAB Öğretmen Adaylarının Araştırma Yeterlik Düzeylerine İlişkin Madde Bazlı Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Maddeler	N	$\bar{X}$	ss
1.	Bir araştırma için proje (plan, öneri) geliştirebilirim	351	3.37	2.04
2.	Seçilen bir konuda araştırma problemini sınırlandırarak tanımlayabilirim	351	3.35	1.99
3.	Araştırılacak konuyla ilgili yapılan araştırmalara ve yayınlara ulaşabilmek için literatür taraması yapabiliyim	351	3.40	2.09
4.	Araştırmanın problemini hipotez, soru cümlesi ya da düz cümle olarak ifade edebilirim	351	3.36	2.01
5.	İhtiyaç duyulan verileri-ham bilgileri uygun araçlarla (anket, görüşme, belgesel tarama vb.) toplayabilirim	351	3.38	2.07
6.	Toplanan verileri uygun bir şekilde analiz ederek değerlendirebilirim	351	3.34	1.98
7.	Araştırma sonuçlarını, bilimsel rapor hazırlamanın ilke ve kurallarına göre yazabilirim	351	3.39	2.08
	Genel Ortalama	351	3.37	2.04

Tablo 4 incelendiğinde, ölçeğin tüm maddelerine ilişkin aritmetik ortalama değerlerinin 3.34 ile 3.40 arasında değiştiği ve DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin tüm maddeler bazında ve genel ortalama açısından ($\bar{X} = 3.37$) Tablo 3'te verilen AYÖ Beşli Değerlendirme Tablosuna göre "orta düzeyde" olduğu görülmektedir. Ölçeğin en düşük ortalamaya sahip maddesi, toplanan verileri uygun bir şekilde analiz ederek değerlendirebilme yeterliğini ifade eden 6. madde olmuştur ($\bar{X} = 3.34$). Aynı şekilde araştırma problemini hipotez, soru cümlesi ya da düz cümle olarak ifade edebilme ($\bar{X} = 3.36$) ve seçilen bir konuda araştırma problemini sınırlandırarak tanımlayabilme ($\bar{X} = 3.35$) maddelerinin de düşük ortalamalara sahip olduğu görülmektedir. Buna karşılık ölçeğin en yüksek ortalamaya sahip maddesi, öğretmen adaylarının literatür taraması yapabilme yeterliğini değerlendiren 3. madde olmuştur ($\bar{X} = 3.40$). Araştırma sonuçlarını, bilimsel rapor hazırlamanın ilke ve kurallarına göre yazabilme ($\bar{X} = 3.39$) ve ihtiyaç duyulan verileri-ham bilgileri uygun araçlarla toplayabilme ($\bar{X} = 3.38$) maddelerinin görece yüksek ortalamaları olduğu görülmektedir. Araştırmanın birinci hipotezi olan "DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterlikleri yüksektir" ifadesi,

⁵⁴ Yıldırım- Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (İstanbul: Seçkin Yayınları, 12. Baskı, 2021), 279-298.

elde edilen bulgular doğrultusunda desteklenmemiştir. Bu sonuçlar, DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterlik düzeylerinin yüksek olmadığını ortaya koymaktadır.

2.2. Araştırma Deneyimi Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 5'te araştırma deneyimi değişkenine ilişkin t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 5: Araştırma Deneyimi Değişkenine İlişkin t-Testi Sonuçları

Değişken: Araştırma Deneyimi	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Deneyimi olan	216	3.63	1.11	9.022	,000**
Deneyimi olmayan	135	3.19	1.17		

Tablo 5 incelendiğinde araştırma deneyimi değişkeni açısından anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [$t_{(349)}= 9.022$; $p<.001$]. Araştırma deneyimi olan öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin ($\bar{X}=3.63$), araştırma deneyimi olmayan öğretmen adaylarından ($\bar{X}=3.19$) anlamlı şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın ikinci hipotezi olan "DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterlikleri araştırma deneyimlerine göre anlamlı farklılaşır" ifadesi elde edilen bulgular doğrultusunda desteklenmiştir.

2.3. Araştırma Teknikleri Dersi Alma Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 6'da araştırma teknikleri dersi alma durumu değişkenine ilişkin t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 6: Araştırma Teknikleri Dersi Alma Durumu Değişkenine İlişkin t-Testi Sonuçları

Değişken: Dersi Alma Durumu	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Dersi Alanlar	230	3.65	1.21	8.971	,000**
Dersi Almayanlar	121	3.17	0.832		

Tablo 6'da araştırma teknikleri dersi alma durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [$t_{(349)}= 8.971$; $p<.001$]. Araştırma teknikleri dersini alan öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin ($\bar{X}=3.65$), bu dersi almayan öğretmen adaylarından ($\bar{X}=3.17$) anlamlı şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın üçüncü hipotezi olan "DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterlikleri araştırma teknikleri dersi alma durumuna göre anlamlı farklılaşır" ifadesi elde edilen bulgular doğrultusunda doğrulanmıştır.

2.4. Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 7’de yaş değişkenine ilişkin ANOVA sonuçları verilmiştir.

Tablo 7. Yaş Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları

Değişken: Yaş	N	$\bar{X}$	ss	F	p	Farklılık
(1) 18 yaş	71	2.95	1,21	19,919	,000*	1-3; 1-4; 2-3; 2-4
(2) 19 yaş	82	3,12	1,27			
(3) 20 yaş	97	3,60	1,34			
(4) 21 yaş ve üzeri	101	3.81	1,43			

*Farkın Kaynağı, (Tukey HSD), * p<.001

Tablo 7’de yaş değişkeni açısından anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. (F:19,919; p<.001). Tukey HSD testine göre 20 yaş ($\bar{X}$ =3.60) ve 21 yaş ve üzeri yaşa sahip öğretmen adayları ($\bar{X}$ =3.81), 18 ($\bar{X}$ =2.95) ve 19 ($\bar{X}$ =3.12) yaşa sahip öğretmen adaylarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek araştırma yeterliğine sahiptir. Dolayısıyla, araştırmanın dördüncü hipotezi olan “DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterlikleri yaşa göre anlamlı farklılaşır.” ifadesi elde edilen bulgular doğrultusunda kabul edilmiştir.

2.5. Sınıf Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 8’de sınıf değişkenine ilişkin ANOVA sonuçları verilmiştir.

Tablo 8. Sınıf Değişkenine İlişkin ANOVA Sonuçları

Değişken: Sınıf	N	$\bar{X}$	ss	F	p	Farklılık
(1) 1. Sınıf	86	2.98	1,23	19,802	,000*	1-3; 1-4; 2-3; 2-4
(2) 2. Sınıf	81	3,13	1,28			
(3) 3. Sınıf	89	3,59	1,33			
(4) 4. Sınıf	95	3.78	1,42			

*Farkın Kaynağı, (Tukey HSD), * p<.001

Tablo 8’de sınıf değişkeni açısından anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. (F:19,802; p<.001). Tukey HSD testine göre 3. sınıf ($\bar{X}$ =3.59) ve 4. sınıf ($\bar{X}$ =3.78) öğretmen adayları, 1. sınıf ($\bar{X}$ =2.98) ve 2. sınıf ($\bar{X}$ =3.13) öğretmen adaylarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek araştırma yeterliğine sahiptir. Dolayısıyla, araştırmanın beşinci hipotezi olan “DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterlikleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılaşır.” ifadesi elde edilen bulgular doğrultusunda kabul edilmiştir.

2.6. DKAB Öğretmen Adaylarının Araştırma Yeterliklerinin Çok Yüksek Düzeyde Olmamasının Nedenleri

Tablo 9’da öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin çok yüksek düzeyde olmamasının nedenlerine ilişkin tema, alt tema ve kodlar verilmiştir.

Tablo 9: DKAB Öğretmen Adaylarının Araştırma Yeterliklerinin Çok Yüksek Düzeyde Olmamasının Nedenleri (Tema-1)

Alt Tema	Alt Tema Tanımı	Kavramsal Kodlamalar	Örnek Cümle
Öğretmen adaylarından kaynaklanan nedenler	Öğretmen adaylarının bireysel özellikleri, bilgi ve beceri yetersizlikleri, kişisel koşulları veya tutumlarından kaynaklanan araştırma yeterliği sınırlılıklarını kapsamaktadır	Bilimsel araştırmaya karşı olumsuz tutum sergileme	“Elbette araştırma yapmanın önemli olduğunu biliyoruz ama çoğu zaman bu sürecin çok karmaşık, yorucu ve bizim alanımızla doğrudan ilgili olmadığı düşünülüyor; bu yüzden birçok arkadaşım araştırmaya karşı olumsuz tutum sergiliyor.” (AÖ-12).
		Araştırma kaygısı	“Araştırma sürecine başladığımda neyi, nasıl yapmam gerektiğini tam bilemediğim için kendimi yetersiz hissediyordum; bu da bende kaygı oluşturuyor.” (AÖ-3).
		Zaman yetersizliği	“Ders yoğunluğu ve sınavlardan dolayı araştırmaya yeterince zaman ayıramıyoruz.” (AÖ-7).
		Araştırma motivasyonu düşüklüğü	“Araştırma süreci beni heyecanlandırmıyor; kısa vadede karşılığını görmeyince başka işlere yöneliyorum.” (AÖ-24).
		Bilimsel araştırma ile ilgili bilgilerinin yetersiz olması	“Yöntem, örneklem ve veri analizi kavramlarını karıştırıyorum; bulguları nasıl raporlayacağımı bilmiyorum.” (AÖ-20).
		Yabancı dil yeterliliğinin olmayışı	“İngilizcem yetersiz, bu makaleleri anlamamı zorlaştırıyor.” (AÖ-18).
		Öğretmenlerin araştırma yapma görevinin olmadığını düşünme	“Bence araştırma yapmak akademisyenlerin işi; öğretmenlerin işi değil.” (AÖ-9).
		Araştırma kültürünün eksikliği	“Çevremde araştırmayı önemseyen kimse yok, araştırma okul hayatımın bir parçası değil.” (AÖ-8).
		Araştırma deneyimi eksikliği	“Daha önce baştan sona bir araştırma yapmadım; işte neden bu.” (AÖ-10).
Öğretmen adaylarının	Araştırma yeterliklerini	Aşırı ders yükü	“Aynı dönemde birçok farklı derse çalışmak zorunda kaldığımız için araştırma yapmaya

haricindeki nedenler	etkileyen öğretmen adaylarının kontrolü dışındaki faktörleri; yani program, ders yapısı, üniversite koşulları ve kaynak yetersizliğini kapsamaktadır		odaklanamıyoruz; 14 dersim var bu dönem.” (AÖ-19).
		Araştırma kültürünü kazandıran derslerin azlığı	“Bilimsel araştırma yapma becerilerini geliştirecek ve bu kültürü kazandıracak nitelikte derslerin sayısı oldukça az.” (AÖ-2).
		Araştırma uygulamaların da geri bildirim eksikliği	“Araştırma sürecinde yaptığımız çalışmalara dair detaylı bir dönüt alamıyoruz.” (AÖ-4).
		Bilgisayar ortak kullanım alanlarının olmayışı	“Fakültede ortak bilgisayar bulamıyorum; evde de bilgisayarım yok.” (AÖ-11).
		Tek dönemlik araştırma teknikleri dersinin yeterli olmaması	“Bir dönemlik araştırma teknikleri dersi yeterli değil.” (AÖ-1).

Katılımcı görüşlerine göre öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin çok yüksek düzeyde olmamasının nedenleri öğretmen adaylarından kaynaklanan nedenler ve öğretmen adaylarının haricindeki nedenler olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Öğretmen adaylarından kaynaklanan nedenleri ifade eden katılımcıların en fazla vurguladıkları nedenler arasında “Bilimsel araştırmaya karşı olumsuz tutum sergileme”, “Araştırma kaygısı”, “Zaman yetersizliği”, “Araştırma motivasyonu düşüklüğü”, “Bilimsel araştırma ile ilgili bilgilerinin yetersiz olması”, “Yabancı dil yeterliliğinin olmayışı”, “Öğretmenlerin araştırma yapma görevinin olmadığını düşünme”, “Araştırma kültürünün eksikliği” ve “Araştırma deneyimi eksikliği” yer almaktadır. Öğretmen adayları haricindeki nedenleri ifade eden katılımcıların en fazla vurguladıkları nedenler arasında “Aşırı ders yükü”, “Araştırma kültürünü kazandıran derslerin azlığı”, “Araştırma uygulamalarında geri bildirim eksikliği”, “Bilgisayar ortak kullanım alanlarının olmayışı” ve “Tek dönemlik araştırma teknikleri dersinin yeterli olmaması” yer almaktadır. Katılımcıların görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

“Araştırma derslerini gereksiz buluyorum; bu yüzden araştırmaya ilgi göstermiyorum.” (AÖ-5).

“Araştırma yaparken hata yapmaktan çok endişeleniyorum; nedeni bu.” (AÖ-21).

“Üniversite dışında yarı zamanlı işte çalıştığım için araştırmaya zaman ayıramıyorum.” (AÖ-27).

“Aynı dönemde çok fazla ders var; araştırmaya ayıracak zaman bulamıyorum.” (AÖ-22).

“Bize araştırmayı öğreten ders yok denecek kadar az.” (AÖ-15).

2.7. DKAB Öğretmen Adaylarının Araştırma Yeterliklerinin Çok Yüksek Düzeyde Olması İçin Öneriler

Tablo 10’da DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin çok yüksek düzeyde olması için katılımcı önerilerine yönelik tema, alt tema ve kodlar verilmiştir.

Tablo 10: DKAB Öğretmen Adaylarının Araştırma Yeterliklerinin Çok Yüksek Düzeyde Olması İçin Öneriler (Tema-2)

Alt Tema	Alt Tema Tanımı	Kavramsal Kodlamalar	Örnek Cümle
Öğretmen adayları harici paydaşlar tarafından yapılması gerekenler	Öğretmen adaylarının kontrolü dışındaki kurumsal, idari, politik ve eğitsel düzenlemeler ile destek mekanizmalarını kapsamaktadır	Araştırma teknikleri dersinin uygulama ağırlıklı işlenmesi	Araştırma teknikleri yüzde 50 teori yüzde 50 uygulama ağırlıklı işleniyor. Bu ders daha fazla uygulama ağırlıklı olmalı (AÖ-7).
		Araştırma yeterliklerinin öğretmen ilk atamalarında bir kriter olması	“Öğretmen ilk atamalarında araştırma yapabilme becerisi bir kriter olarak dikkate alınsa, biz bu yeterlikleri kazanmak için daha çok çaba gösterirdik.” (AÖ-17).
		Araştırma yeterliği için seçmeli derslerin olması	“Araştırmaya ilgi duyan öğrenciler için seçmeli dersler sunulsa, kendini geliştirmek isteyenler bu yeterliklerini daha ileri düzeye taşıyabilir.” (AÖ-10).
		Öğrencilere araştırmaya ilişkin etkin rehberlik sunulması	“Konu seçimi, literatür tarama ve analizde hocanın adım adım yönlendirmesine ihtiyaç duyuyorum” (AÖ-21).
		Başarılı araştırma projelerinin ödüllendirilmesi	“Başarılı projelere ödül verilirse motive oluyorum” (AÖ-14).
		İlköğretimden itibaren araştırma eğitimi verilmesi	“İlkokuldan itibaren araştırmayı adım adım öğreneydik, üniversitede zorlanmazdık.” (AÖ-29).
		Araştırma teknikleri dersinin iki	“Bir dönem yetmiyor; bu ders iki dönem olmalı.” (AÖ-6).

		dönemde okutulması	
		Öğretmen adaylarına akademik yayın zorunluluğu getirilmesi	“Mezuniyete kadar en az bir makale yazımı zorunlu olsa iyi olabilir.” (AÖ-25).
Öğretmen adayları tarafından yapılması gerekenler	Öğretmen adaylarının kendi inisiyatifleriyle yürütecekleri gelişim çabalarını kapsamaktadır	Bilimsel araştırma çalışmaları yapma	“Bence araştırma yeterliğimizi artırmanın etkili yolu, öğrencilik döneminde çok sayıda bilimsel araştırma çalışması yaparak süreci tekrar tekrar deneyimlemek” (AÖ-13).
		Bilimsel konferanslara katılma	“Araştırma yeterliği için bilimsel konferanslara katılmalıyız.” (AÖ-6).
		Araştırma ile ilgili seminerlere katılma	“ Öğretmen adaylarının araştırma ile ilgili seminerlere katılmasını öneriyorum.” (AÖ-8).
		Akademik okumalar yapma	“Her hafta makale okuyup not çıkarınca kavramlar yerine oturuyor; gördüğüm örnekler kendi çalışmama nasıl başlayacağımı gösteriyor.” (AÖ-24).
		Bilimsel araştırma yöntemleri bilgisini geliştirme	“Yöntem bilgimi geliştirmek için kurslara katılıp örnek veri üzerinde denemeler yapacağım; uyguladıkça daha iyi kavıyorum.” (AÖ-6).

Öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin çok yüksek düzeyde olması için katılımcı önerilerini öğretmen adayları harici paydaşlar tarafından yapılması gerekenler ve öğretmen adayları tarafından yapılması gerekenler olarak ikiye ayırmak mümkündür. Öğretmen adayları harici paydaşlar tarafından yapılması gerekenleri ifade eden katılımcıların en fazla vurguladıkları öneriler arasında “Araştırma teknikleri dersinin uygulamalı işlenmesi”, “Araştırma yeterliklerinin öğretmen ilk atamalarında bir kriter olması”, “Araştırma yeterliği için seçmeli derslerin olması”, “Öğrencilere araştırmaya ilişkin etkin rehberlik sunulması”, “Başarılı araştırma projelerinin ödüllendirilmesi”, “İlköğretimden itibaren araştırma eğitimi verilmesi”, “Araştırma teknikleri dersinin iki dönemde okutulması” ve “Öğretmen adaylarına akademik yayın zorunluluğu getirilmesi” yer almaktadır. Öğretmen adayları tarafından yapılması gerekenleri ifade eden katılımcıların en fazla vurguladıkları öneriler arasında “Bilimsel araştırma çalışmaları yapma”, “Bilimsel konferanslara katılma”, “Araştırma ile ilgili seminerlere katılma”, “Akademik okumalar yapma” ve “Bilimsel araştırma yöntemleri

bilgisini geliştirme" yer almaktadır. Katılımcıların önerilerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

"Araştırma Teknikleri Dersinde bir araştırma problemi belirleyip veri toplama sürecini adım adım deneyimlesek, çok daha iyi olurdu." (AÖ-1).

"Bizim öğretmen olarak atanmamız için araştırma yeterliği aransa durum değişir" (AÖ-17)

"Bana kalırsa, araştırma yeterliklerimizin gelişmesi için yeni seçmeli dersler olmalı" (AÖ-10).

"Çok sayıda bilimsel araştırmanın içinde yer almak iyi olur" (AÖ-13).

"Bilimsel konferanslara, kongrelere katılım olabilir" (AÖ-6).

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin orta düzeyde olduğu, dolayısıyla yüksek düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Bu sonucun araştırmanın birinci hipotezini desteklemediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte, bu sonuç alanyazında yapılan çalışmalar tarafından desteklenmektedir. Örneğin, Tuncer çalışmasında öğretmen adaylarının bilimsel araştırma öz yeterlik algılarının genel ortalamasının kararsızım seviyesinde olduğunu, yani orta düzeyde bir öz yeterlik algısına sahip olduklarını belirlemiştir.⁵⁵ Benzer şekilde, Nartgün ve diğerleri tarafından yapılan ve öğretmen adaylarının bilimsel araştırma öz yeterliklerinin incelendiği çalışmada öğretmen adaylarının kendilerini "orta düzeyde yeterli" olarak algıladıkları bulunmuştur.⁵⁶ Bunun yanı sıra Magnaye, çalışmasında öğretmen adaylarının araştırma yeterlikleri açısından çok yeterli olmadıklarını, bununla birlikte orta düzeye yakın bir şekilde kendilerini "yeterli" olarak değerlendirdiklerini tespit etmiştir.⁵⁷ Bu çalışmadan elde edilen bulgular ise, Magnaye'nın sonuçlarıyla benzer şekilde, DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin geliştirilebilir bir aşamada olduğunu göstermektedir. Öte yandan, alanyazında bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmeyen sonuçlara ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin, Kart ve Gelbal öğretmen adaylarının, veri analizi ve değişkenleri belirlemeye ilişkin bilimsel araştırma becerilerinde en düşük yeterliğe sahip olduğunu ortaya koymuştur.⁵⁸ Bu durum, öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerine ilişkin bulguların literatürde farklılık gösterebildiğini, araştırma yeterliklerinin bağlama ve uygulamalara göre değişebildiğini göstermektedir. Sonuç olarak, 21. Yüzyıl eğitim paradigmasının öğretmenlerden ve geleceğin öğretmenlerinden beklentileri göz önüne alındığında DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin istenen düzeyde olmadığı söylenebilir.

Bu çalışmada, araştırma deneyimi olma değişkenine göre öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Araştırma deneyimi olan öğretmen adaylarının yüksek düzeyde araştırma yeterliğine sahip olduğu ve

⁵⁵ Ayşe Tuncer, *Öğretmen Adaylarının Üst Biliş Düşünme Becerileri ile Bilimsel Araştırma Öz Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkilerin Araştırılması* (Elazığ: Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 26.

⁵⁶ Zühre Nartgün vd., "Öğretmen Adaylarının Bilimsel Araştırma Öz Yeterliklerinin İncelenmesi", 17. *Eğitim Bilimleri Kongresi* (Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2008), 45-54.

⁵⁷ Magnaye, "Pedagogical and Research Competence of the Pre-service Teachers", 81-88.

⁵⁸ Arife Kart – Selahattin Gelbal, "Öğretmen Adaylarının Bilimsel Araştırma Öz Yeterlik Algılarının İkili Karşılaştırmalı Yargılar Yöntemiyle Belirlenmesi", *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology* 5/1 (2014), 12-23.

araştırma deneyimi olmayan öğretmen adaylarının ise orta düzeyde araştırma yeterliğine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit araştırmanın ikinci hipotezini doğrulamaktadır. Bu sonuç alanyazında yapılan çalışmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir. Örneğin, Konokman ve diğerlerinin çalışmasında bilimsel araştırma deneyimine sahip öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin araştırma deneyimi olmayanlara kıyasla daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.⁵⁹ Benzer şekilde, Elmas ve Aydın çalışmalarında, araştırma faaliyetlerinin İngilizce öğretmen adaylarının araştırma sorusu oluşturma, veri analiz etme ve ölçek uyarlama gibi araştırma becerilerini geliştirdiğini tespit etmiştir.⁶⁰ Bununla birlikte, alanyazında araştırma deneyiminin tek başına araştırma yeterliğini arttırmadığını ve araştırma yeterliğinin artması için etkin bir rehberliğin olması gerektiğini gösteren araştırmalar da bulunmaktadır.⁶¹ DKAB öğretmen adaylarının araştırma deneyimi ile ilgili bu araştırma sonucu göz önüne alınarak araştırma sürecine aktif olarak katılan adayların bilimsel araştırma becerilerini geliştirme imkânı buldukları söylenebilir.

Bu çalışmada, araştırma teknikleri dersini alma durumu değişkenine göre öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Araştırma teknikleri dersini alan öğretmen adayları yüksek düzeyde araştırma yeterliklerine sahipken araştırma teknikleri dersini almayan öğretmen adaylarının orta düzeyde araştırma yeterliklerine sahip olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç araştırmanın üçüncü hipotezinin doğrulandığını göstermektedir. Bu bulgu, alanyazındaki araştırmalarla da uyumludur. Nitekim, Tuncer'in çalışmasında bilimsel araştırma yöntemleri dersini alan öğretmen adaylarının araştırma öz-yeterlikleri orta düzeydeyken bu dersi almayanların öz-yeterliklerinin ise az düzeyde olduğu tespit edilmiştir.⁶² Ayrıca, Tosun'un çalışması da bilimsel araştırma yöntemleri dersini almanın öğretmen adaylarına makale yazma ve literatür taraması yapma gibi araştırma becerilerini kazandırdığını ortaya koymuştur.⁶³ Bununla birlikte, araştırma teknikleri ve benzeri dersleri alan katılımcıların araştırma yeterliklerinin bu dersi almayanlardan yüksek olmadığını ortaya koyan sınırlı sayıda çalışmalar da bulunmaktadır. Nitekim, konuyla ilgili yapılan çalışmalarda Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersinin uygulanma biçiminin⁶⁴ bilimsel araştırmaya yönelik olumsuz tutum gelişimine neden olduğu ifade edilmiştir. Bu çalışmadan elde edilen DKAB öğretmen adaylarının araştırma teknikleri dersi alma durumlarına ilişkin bulgu, araştırma teknikleri dersinin öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerini geliştirmede önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Bu çalışmada, yaş değişkenine göre öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. 20 yaş ve 21 yaş ve üzeri yaşı olan öğretmen

⁵⁹ Konokman vd., "Preschool Teacher Candidates' Research Qualifications and Their Anxiety Level Towards Research", 57-74.

⁶⁰ Eda Elmas - Selami Aydın, "Pre-Service Foreign Language Teachers' Perceptions of Research Skills: A Qualitative Study", *The Qualitative Report* 22/12 (2017), 3088-3101.

⁶¹ Marilyn Cochran-Smith, vd., "Inquiry on Inquiry: Practitioner Research and Student Learning", *Action in Teacher Education* 31/2 (2009), 17-32.

⁶² Tuncer, *Öğretmen Adaylarının Üst Biliş Düşünme Becerileri ile Bilimsel Araştırma Öz Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkilerin Araştırılması*, 26.

⁶³ Tosun, "Pre-Service Teachers' Opinions about the Course on Scientific Research Methods and the Levels of Knowledge and Skills They Gained in This Course", 223-244.

⁶⁴ Abdullah Ayaydın-M. Kayhan Kurtuldu, "Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Bilimsel Araştırma Yöntemleri Dersine İlişkin Tutumları", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 10/2 (2016).

adaylarının yüksek düzeyde, 18 ve 19 yaşa sahip öğretmen adaylarının orta düzeyde araştırma yeterliği olduğu ve öğretmen adaylarının yaşları arttıkça araştırma yeterliklerinin arttığı görülmüştür. Bu sonucun araştırmanın beşinci hipotezini desteklediği ifade edilebilir. Alanyazındaki çalışmalar bu çalışmanın sonucunu desteklemektedir. Nitekim, Saracaloğlu tarafından yapılan çalışmada lisansüstü öğrencilerin araştırma yeterliği ile yaş değişkeni arasında pozitif ve anlamlı ilişkilerin olduğu ortaya konmuştur.⁶⁵ Ayrıca Saracaloğlu ve diğerleri, lisansüstü öğrencilerin, bilimsel araştırma yeterliğinin belirleyici unsurlarından istatistik başarısı ile yaş arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğunu ve yaş büyüdükçe istatistik başarı düzeylerinin yükseldiğini bulmuştur.⁶⁶ Bununla birlikte alanyazında, az da olsa bu çalışmanın sonuçlarını ile uyumlu olmayan araştırma sonuçları da bulunmaktadır. Nitekim, Velioğlu'nun çalışmasında kıdem ve yaş açısından katılımcıların bilimsel araştırma yapabilme becerilerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.⁶⁷ DKAB öğretmen adayları ile ilgili bu araştırmadan elde edilen bu sonuç alanyazındaki yaş ile araştırma deneyimi arasında var olan pozitif ve anlamlı ilişki ile açıklanabilir.⁶⁸

Bu çalışmada, sınıf değişkenine göre öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. 4. ve 3. sınıfta olan öğretmen adaylarının yüksek düzeyde, 1. ve 2. sınıfta olan öğretmen adaylarının orta düzeyde araştırma yeterliği olduğu ve öğretmen adaylarının sınıf düzeyi arttıkça araştırma yeterliklerinin de arttığı görülmüştür. Bu sonuç araştırmanın beşinci hipotezinin doğrulandığını göstermektedir. Alanyazında bu araştırmanın sonuçları ile uyumlu olan araştırma sonuçlarının olduğu görülmektedir. Örneğin, Tuncer, 4. sınıf öğretmen adaylarının bilimsel araştırma öz yeterliklerinin yüksek düzeyde, 3. sınıf öğretmen adaylarının bilimsel araştırma öz yeterliklerinin orta düzeyde olduğunu tespit etmiştir.⁶⁹ Benzer şekilde, Konokman ve diğerleri, 4. sınıfta öğrenim gören okulöncesi öğretmen adaylarının diğer sınıf düzeylerindeki öğretmen adaylarına göre daha yüksek araştırma yeterliklerine sahip olduklarını tespit etmiştir.⁷⁰ Bununla birlikte alanyazında sayıca az da olsa katılımcıların araştırma yeterliklerinin sınıf değişkene göre anlamlı farklılık göstermediği çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin, Yolcu, bilimsel araştırmaya yönelik tutum ölçeğinin bazı boyutlarında sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiştir.⁷¹ DKAB öğretmen adaylarının yaşlarına ilişkin bu araştırmadan elde edilen bu sonucun nedeni, 4. sınıf öğretmen adaylarının, diğer

⁶⁵ Asuman Seda Saracaloğlu, "Lisansüstü Öğrencilerin Akademik Güdülenme Düzeyleri, Araştırma Kaygıları ve Tutumları ile Araştırma Yeterlikleri Arasındaki İlişki", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2/5 (2008), 179-208.

⁶⁶ Asuman Seda Saracaloğlu vd., "Lisansüstü Eğitim Öğrencilerinin Bilimsel Araştırma Kaygıları, Araştırma ve İstatistiğe Yönelik Tutumları ile Araştırma Yetenekleri Arasındaki İlişki", *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 17 (2005), 187-199.

⁶⁷ Velioğlu, Öğretmenlerin Bilimsel Araştırma Yapabilme Beceri Düzeyleri: Karma Yöntem Araştırması, 69.

⁶⁸ Saracaloğlu, "Lisansüstü Öğrencilerin Akademik Güdülenme Düzeyleri, Araştırma Kaygıları ve Tutumları ile Araştırma Yeterlikleri Arasındaki İlişki", 179-208.

⁶⁹ Tuncer, Öğretmen Adaylarının Üst Biliş Düşünme Becerileri ile Bilimsel Araştırma Öz Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkilerin Araştırılması, 26.

⁷⁰ Konokman vd., "Preschool Teacher Candidates' Research Qualifications and Their Anxiety Level Towards Research", 57-74.

⁷¹ Sevilay Yolcu vd., "Öğretmen Adaylarının Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutumlarının ve Öz Yeterliliklerinin Eleştirel Düşünme Becerisi Açısından İncelenmesi", *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi* 16/1 (2025), 241-260.

sınıflardaki öğretmen adaylarına kıyasla bilimsel araştırmaya yönelik daha olumlu tutuma sahip olması ile ilişkili olabilir.⁷²

Bu araştırmada katılımcılar, öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin çok yüksek düzeyde olmamasının öğretmen adaylarından kaynaklanan nedenleri ve öğretmen adaylarının haricindeki nedenleri olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılara göre, bilimsel araştırmaya karşı olumsuz tutum sergileme, araştırma kaygısı, zaman yetersizliği, araştırma motivasyonu düşüklüğü, bilimsel araştırma ile ilgili bilgilerinin yetersiz olması, yabancı dil yeterliliğinin olmayışı, öğretmenlerin araştırma yapma görevinin olmadığını düşünme, araştırma kültürünün eksikliği ve araştırma deneyimi eksikliği öğretmen adaylarından kaynaklanan nedenlerdir. Aşırı ders yükü, araştırma kültürünü kazandıran derslerin azlığı, araştırma uygulamalarında geri bildirim eksikliği, bilgisayar ortak kullanım alanlarının olmayışı ve tek dönemlik araştırma teknikleri dersinin yeterli olmaması öğretmen adayları haricindeki nedenler olarak ifade edilmiştir. Literatürdeki çalışmalar da bu yönde bulgular sunmaktadır. Örneğin, Sever ve diğerlerinin çalışmasında öğretmen adaylarının bilimsel araştırmaya ve bilimsel araştırma yöntemleri dersine karşı olumsuz tutum geliştirdikleri ve bilimsel araştırma yöntemleri dersinde geri bildirim sorununun öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerini olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir.⁷³ Ayrıca Tekin, lisansüstü eğitim gören öğrencilerin araştırma kaygı düzeyleri arttıkça araştırma yeterlik düzeylerinin düştüğünü belirlemiştir.⁷⁴ Bunun yanı sıra Saka zaman yetersizliğinin ve motivasyon eksikliğinin öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerini olumsuz etkilediğini ortaya çıkarmıştır.⁷⁵ Sonuç olarak, bu bulgular, araştırma yeterliğinin yalnızca bireysel çabıyla değil, aynı zamanda yapısal ve çevresel etkenlerle de şekillendiğini göstermektedir.

Araştırmada katılımcılar, öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin çok yüksek düzeyde olması için hem öğretmen adayları harici paydaşlar tarafından yapılması gerekenlere hem de öğretmen adayları tarafından yapılması gerekenlere ilişkin önerilerde bulunmuştur. Katılımcılar, öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin çok yüksek düzeyde olması için araştırma teknikleri dersinin uygulamalı işlenmesi, araştırma yeterliklerinin öğretmen ilk atamalarında bir kriter olması, araştırma yeterliği için seçmeli derslerin olması, öğrencilere araştırmaya ilişkin etkin rehberlik sunulması, başarılı araştırma projelerinin ödüllendirilmesi, ilköğretimden itibaren araştırma eğitimi verilmesi, araştırma teknikleri dersinin iki dönemde okutulması ve öğretmen adaylarına akademik yayın zorunluluğu getirilmesi gibi öğretmen adayları harici paydaşlar tarafından yapılması gerekenlere ilişkin önerilerde bulunmuştur. Yine katılımcılar, bilimsel araştırma çalışmaları yapma, bilimsel konferanslara katılma, araştırma ile ilgili seminerlere katılma, akademik okumalar yapma, ve bilimsel araştırma yöntemleri bilgisini geliştirme gibi öğretmen adayları tarafından yapılması

⁷² Süleyman Aşıroğlu, "Öğretmen Adaylarının Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutumları ile Bilimsel Araştırma Dersindeki Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi* 2/2 (2016), 72-84

⁷³ İşner Sever vd., "Using Flipped Learning to Improve Scientific Research Skills of Teacher Candidates". *Universal Journal of Educational Research* 7/2 (2019), 521-535.

⁷⁴ Mehmet Tekin, "Lisansüstü Öğrencilerinin Araştırmaya Yönelik Kaygı ve Yeterlilik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi", *III. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu* (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2007), 485-493.

⁷⁵ Saka, "Öğretmen Adaylarının Araştırmacı Öğretmen Yaklaşımı ile Yetiştirilmelerinde Alan Çalışması Yürütmelerinin Rolü", 168-182.

gerekenlere ilişkin önerilerde bulunmuştur. Bu sonuç, literatürde yer alan araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir. Örneğin, Velioğlu'nun araştırmasında, öğretmenlerin bilimsel araştırma yapabilme becerileri konusundaki beklentileri kapsamında öğretmenler eğitim fakültelerindeki bilimsel araştırma yöntemleri dersinin daha etkili, uygulamalı işlenmesi gerektiğine yönelik önerilerinde bulunmuşlardır.⁷⁶ Ayrıca, Ekinci ve Ekinci, araştırmacı öğretmen talebini daha belirgin hale getirmek için öğretmen seçiminde temel araştırma yeterliklerinin aranmasını önermiştir.⁷⁷ Bunun yanı sıra, İlhan ve diğerleri, bilimsel araştırma yöntemleri dersinin yanında farklı seçmeli derslerin öğretim müfredatlarına eklenmesini önermişlerdir.⁷⁸ Insorio ise öğretmenlerin araştırma yeterliklerinin; araştırma çalışmaları üretme, uzmanlardan mentorluk ve rehberlik alma, bilimsel konferanslara katılma ile geliştirilebileceğini ifade etmiştir.⁷⁹ Bu bulgular, araştırma yeterliklerinin yalnızca bireysel gayretle değil, aynı zamanda kurumsal destek ve yapısal düzenlemelerle birlikte gelişebileceğini göstermektedir.

Bu araştırmanın nicel bulguları, DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin genel olarak orta düzeyde olduğunu ve özellikle araştırma deneyimi ile araştırma teknikleri dersini alma durumunun bu yeterliklerde anlamlı farklılıklar oluşturduğunu göstermiştir. Nicel bulgularla ortaya çıkan bu tablo, nitel araştırmada öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerinin neden çok yüksek düzeye ulaşamadığına ilişkin ifade ettikleri gerekçelerle örtüşmektedir. Nitekim katılımcılar; “bilimsel araştırmaya karşı olumsuz tutum sergileme”, “araştırma kaygısı”, “bilimsel araştırma ile ilgili bilgilerinin yetersiz olması”, “araştırma deneyimi eksikliği” gibi nedenlerin yeterlikleri geriye çektiğini vurgulamıştır. Bu araştırmadan elde edilen nitel bulgular, nicel kısımda araştırma deneyimine sahip olan öğretmen adaylarının daha yüksek araştırma yeterliğine ulaşmasını açıklamakta; deneyimin yeterlik gelişiminde belirleyici bir unsur olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, nicel araştırmada araştırma teknikleri dersini alan öğretmen adaylarının daha yüksek yeterliğe sahip olması, “nitel bulgularda ortaya çıkan tek dönemlik araştırma teknikleri dersinin yeterli olmaması” ve “araştırma kültürünü kazandıran derslerin azlığı” gibi nedenlerle tutarlı bir biçimde açıklanabilmektedir. Ayrıca nitel araştırmada sunulan; “araştırma teknikleri dersinin uygulama ağırlıklı işlenmesi”, “araştırma yeterliği için seçmeli derslerin olması” ve “araştırma teknikleri dersinin iki dönemde okutulması” yönündeki öneriler, nicel kısımda gözlenen farklılıkların yapısal kaynaklarını anlamayı ve bu farkların azaltılmasına yönelik çözüm yollarını desteklemektedir. Bu bütüncül bakış, araştırmanın nicel ve nitel bulguları arasındaki uyumu ortaya koymaktadır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, DKAB öğretmen adaylarının araştırma yeterliklerini artırmak için öğretim programlarında uygulamalı araştırma deneyimlerine daha fazla yer verilmesi önem arz etmektedir. Araştırma teknikleri derslerinin proje tabanlı öğrenme, araştırma yazımı ve veri analizine yönelik uygulamalarla zenginleştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca, öğretmen atamalarında

⁷⁶ Velioğlu, Öğretmenlerin Bilimsel Araştırma Yapabilme Beceri Düzeyleri: Karma Yöntem Araştırması, 99.

⁷⁷ Necla Ekinci - C. Ergin Ekinci, “Araştırmacı Olarak Öğretmenler: Araştırma Yeterlikleri, Engelleri, Algıları ve Araştırmadan Bekledikleri Yararlar”, *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi* 12 (2022), 477-498.

⁷⁸ Aziz İlhan vd., “Evaluating the Attitudes of University Students about Scientific Research”, *Inonu University Journal of the Faculty of Education* 17/2 (2016), 141-156.

⁷⁹ Insorio, “Teachers’ Research Characteristics, Competencies, Motivation, and Challenges: Basis for Research Manual”, 799-825.

araştırma yeterliklerini dikkate alan ölçütlerin yer alması, öğretmen adaylarını bu alana daha bilinçli şekilde yönlendirebilir.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. (Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 04.03.2025 tarih, 2 Nolu kararıyla gerekli etik izinler alınmıştır)
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Turnitin
Etik Bildirim	turkiyeilahiyat@gmail.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Araştırmayı desteklemek için fon kullanılmamıştır.
Yazar Katkıları	Çalışmanın Tasarlanması: Yazar-1 (%55), Yazar-2 (%45) Veri Toplanması: Yazar-1 (%50), Yazar-2 (%50) Veri Analizi: 1. Yazar (%60), 2. Yazar (%40) Makalenin Yazımı: 1. Yazar (%60), 2. Yazar (%40) Makale Gönderimi ve Revizyonu: 1. Yazar (%60), 2. Yazar (%40)
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared scientific and ethical principles were followed while carrying out and writing study and all sources used were properly cited. (Mersin University Rectorate, Social Sciences Committee Decision was taken with decision dated 04.03.2025, numbered 2 of Presidency of Ethics Committee.)
Plagiarism Checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	Author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	turkiyeilahiyat@gmail.com
Grant Support	Author(s) acknowledge they received no funding for supporting research.
Author Contributions	Design of Study: 1. Author (%55), 2. Author (%45) Data Acquisition: 1. Author (%50), 2. Author (%50) Data Analysis: 1. Author (%60), 2. Author (%40) Writing up: 1. Author (%60), 2. Author (%40) Submission-Revision: 1. Author (%60), 2. Author (%40)

Kaynakça | References

Andriessen, Daan. "Praktisch Relevant én Methodisch Grondig? Dimensies van Onderzoek in het HBO [Practically Relevant and Methodically Thorough? Dimensions of Research in Higher Professional Education]". *Lezing gehouden aan de Hogeschool van Utrecht*. 1-56. Utrecht: Hogeschool van Utrecht, 2014.

Aşıroğlu, Süleyman. "Öğretmen Adaylarının Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutumları ile Bilimsel Araştırma Dersindeki Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi* 2/2 (2016): 72-84.

Ayaydın, Abdullah-M. Kayhan Kurtuldu. "Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Bilimsel Araştırma Yöntemleri Dersine İlişkin Tutumları". *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 10/2 (2016).

Avcı, Yunus Emre. *Öğretmenlerin Kültürel Sermaye Yeterliklerinin İncelenmesi*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015.

Banegas, Darío Luis. "Towards Understanding EFL Teachers' Conceptions of Research: Findings from Argentina". *Profile: Issues in Teachers' Professional Development* 20/1 (2018), 57-72. <https://doi.org/10.15446/profile.v20n1.61881>.

Büyüköztürk, Şener vd. *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi, 30. Basım, 2021.

Büyüköztürk, Şener. "İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Araştırma Yeterlikleri". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 18 (1999), 257-269.

Cochran-Smith, Marilyn vd. "Inquiry on Inquiry: Practitioner Research and Student Learning". *Action in Teacher Education* 31/2 (2009), 17-32.

Creswell, John W. *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Desenleri* (3. Baskıdan Çeviri). çev. Selçuk Beşir Demir – Mesut Bütün. Ankara: Siyasal Kitabevi, 7. Basım, 2023.

Creswell, John W. *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş*. çev. Mustafa Sözbilir. Ankara: Pegem, 2021.

Ekinci, Necla – Ekinci, C. Ergin. "Araştırmacı Olarak Öğretmenler: Araştırma Yeterlikleri, Engelleri, Algıları ve Araştırmadan Bekledikleri Yararlar". *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi* 12 (2022), 477-498. <https://doi.org/10.21733/ibad.1061432>.

Elmas, Eda – Aydın, Selami. "Pre-Service Foreign Language Teachers' Perceptions of Research Skills: A Qualitative Study". *The Qualitative Report* 22/12 (2017), 3088-3101. <https://nsuworks.nova.edu/tqr/vol22/iss12/1>.

Fraenkel, Jack R. - Norman E. Wallen. *How to Design and Evaluate Research in Education*. San Francisco: McGraw-Hill, 7. Baskı, 2009.

Garay-Argandona, Rafael vd. "Research Competencies in University Students in Virtual Learning Environments". *Cypriot Journal of Educational Science* 16/4 (2021), 1721-1736.

- Gokalp, Serkan. "Opinions of High School Principals on Their Cultural Intelligence". *International Journal of Educational Methodology* 7/4 (2021), 669-682.
- Gökalp, Serkan - Çobanoğlu, Necati. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Etik Liderlik Davranışlarının Sınıf Yönetimi Üzerindeki Etkisi". *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 45 (Haziran 2025): 413-447.
- Gökalp, Serkan. *Okul Yöneticilerinin Kültürel Sermaye Yeterliklerinin ve Kültürel Liderlik Rollerini Yerine Getirme Düzeylerinin İncelenmesi*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- Jamieson, Lynn - Saunders, Mark. "Contextual Framework for Developing Research Competence: Piloting a Validated Classroom Model". *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning* 20/3 (2020), 1-19.
- Ilhan, Aziz vd. "Evaluating the Attitudes of University Students about Scientific Research". *Inonu University Journal of the Faculty of Education* 17/2 (2016), 141-156.
- Inorio, Alvin O. "Teachers' Research Characteristics, Competencies, Motivation, and Challenges: Basis for Research Manual". *International Journal of Research in Education and Science* 10/4 (2024), 799-825.
- İhtiyaroğlu, Neslin. "Yirmi Birinci Yüzyılda Eğitim Alanındaki Yönelimler". *Eğitime Giriş*. ed. Necati Cemaloğlu – Fatih Şahin, 429-469. Ankara: Pegem Akademi, 2021.
- Karagöz, Yalçın. *SPSS-AMOS-META Uygulamalı Nicel-Nitel-Karma Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği*. Ankara: Nobel Yayınları, 4. Baskı, 2023.
- Kart, Arife - Selahattin Gelbal. "Öğretmen Adaylarının Bilimsel Araştırma Öz Yeterlik Algılarının İkili Karşılaştırmalı Yargılar Yöntemiyle Belirlenmesi". *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology* 5/1 (2014), 12-23.
- Kuşçuoğlu, Aslıhan. "İlahiyat Fakültelerindeki Araştırma Teknikleri Dersi: Bir Durum Çalışması". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 59/1 (2018), 297-316.
- Magnaye, Louiesito Jr. "Pedagogical and Research Competence of the Pre-service Teachers". *American Journal of Multidisciplinary Research and Innovation* 1/3 (2022), 81-88.
- MEB, Milli Eğitim Bakanlığı. *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Müdürlüğü, 2017.
- MEBÖYGGM, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. *Öğretmen Strateji Belgesi 2017-2023*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, 2017.
- MEBÖYGGM, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri*. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, 2017.
- Merle, Juanito A. "DepEd Quezon Classroom-Based Action Research (DepEd

Quezon CARES): A Vehicle to Intensified Instruction". *Ascendens Asia Journal of Multidisciplinary Research* 3/2 (2019), 22-41.

Miles, Matthew-Huberman, Michael. *Qualitative Data Analysis*. London: Sage Publication, 1994.

Konokman, Gamze vd. "Preschool Teacher Candidates' Research Qualifications and Their Anxiety Level Towards Research". *Eurasian Journal of Educational Research* 60 (2015), 57-74. <https://doi.org/10.14689/ejer.2015.60.4>.

Matjašič, Miha - Vogrinc, Janez. "Research Competence of Pre-Service Teachers: A Systematic Literature Review". *European Journal of Educational Research* 13/2 (2024), 877-894.

Nartgün, Zühre vd. "Öğretmen Adaylarının Bilimsel Araştırma Öz Yeterliklerinin İncelenmesi". *17. Eğitim Bilimleri Kongresi*. 45-54. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2008.

Ölçer, Sena – Gök, Bilge. "Nitel Araştırmada Geçerlik ve Güvenilirlik". *Nitel Araştırma Pratikleri: Eğitimciler İçin*. ed. Özlem Baş ve Bilge Gök. 462-471. Ankara: Pegem Akademi, 2021.

Özerbaş, Mehmet Arif – Somuncuoğlu Özerbaş, Demet. "Öğrenme-Öğretme Yaklaşımlarında Yeni Yönelimler". *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. ed. Yusuf Budak, 357-385. Ankara: Pegem Akademi, 2016.

Patton, Michael Quinn. *Qualitative Research and Evaluation Methods*. California: Sage, 2002.

Polat, Murat. "Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutumları". *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 18 (2014), 77-90.

Saka, Ahmet Zeki. "Öğretmen Adaylarının Araştırmacı Öğretmen Yaklaşımı ile Yetiştirilmelerinde Alan Çalışması Yürütmelerinin Rolü". *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 17 (2009), 168-182.

Saracaloğlu, Asuman Seda. "Lisansüstü Öğrencilerin Akademik Güdülenme Düzeyleri, Araştırma Kaygıları ve Tutumları ile Araştırma Yeterlikleri Arasındaki İlişki". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2/5 (2008), 179-208.

Saracaloğlu, Asuman Seda vd. "Lisansüstü Eğitim Öğrencilerinin Bilimsel Araştırma Kaygıları, Araştırma ve İstatistiğe Yönelik Tutumları ile Araştırma Yetenekleri Arasındaki İlişki". *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 17 (2005): 187-199.

Sever, İşner vd. "Using Flipped Learning to Improve Scientific Research Skills of Teacher Candidates". *Universal Journal of Educational Research* 7/2 (2019), 521-535.

Tabachnick, Barbara - Fidell, Linda. *Using Multivariate Statistics*. New York: Pearson, 6. Basım, 2014.

Tekin, Mehmet. "Lisansüstü Öğrencilerinin Araştırmaya Yönelik Kaygı ve Yeterlilik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi". *III. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*. ed. Anadolu Üniversitesi. 1/485-493. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi,

2007.

Tosun, Cemal. "Pre-Service Teachers' Opinions about the Course on Scientific Research Methods and the Levels of Knowledge and Skills They Gained in This Course". *Australian Journal of Teacher Education* 39/10 (2014), 223-244.

Tuncer, Ayşe. *Öğretmen Adaylarının Üst Biliş Düşünme Becerileri ile Bilimsel Araştırma Öz Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkilerin Araştırılması*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Urbani, Jacquelyn M. vd. "Developing and Modeling 21st-Century Skills with Preservice Teachers". *Teacher Education Quarterly* 44/4 (2017): 27-50.

Valliant, Richard vd. *Practical Tools for Designing and Weighting Survey Samples*. New York: Springer, 2013.

Velioğlu, Elif. *Öğretmenlerin Bilimsel Araştırma Yapabilme Beceri Düzeyleri: Karma Yöntem Araştırması*. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

Vigh, Tibor. "Development of Research Skills through Research-Focused Microteaching Lesson Study in Preservice Teacher Education". *Teaching and Teacher Education* 145 (2024), 1-13.

Wagner, Tony. *The Global Achievement Gap: Why Even Our Best Schools Don't Teach the New Survival Skills Our Children Need—And What We Can Do About It*. New York: Basic Books, 2008.

Yıldırım, Ali – Şimşek, Hasan. *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 12. Basım, 2021.

Yıldırım, Ali - Şimşek, Hasan. *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 11. Basım, 2018.

Yıldırım, Ali-Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Seçkin Yayınları, 2011.

Yolcu, Sevilay vd. "Öğretmen Adaylarının Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutumlarının ve Öz Yeterliliklerinin Eleştirel Düşünme Becerisi Açısından İncelenmesi". *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi* 16/1 (2025), 241-260. <https://doi.org/10.51460/baebd.1559362>.

YÖK, Yükseköğretim Kurulu. "Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi- 6. Düzey (Lisans Eğitimi) Yeterlilikleri". Erişim 17 Haziran 2025. <http://www.yok.gov.tr/web/uluslararası-iliskiler/6.-duzey-lisans-> (20.12.201